

ד ת ו פ

21 בדצמבר 2022

לכבוד

ד"ר יפעת שאשא ביטון, שרת החינוך

גבי דלית שטאובר, מנכ"לית

משרד החינוך

בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: קולו של משרד החינוך באירועי הסתה לאלימות, לגזענות והדחת קטינים במוסד חינוך

בעקבות אירועי האלימות בבית הספר חוף השרון לפני ובמהלך מפגש תלמידים עם פורום משפחות שכולות שהתקיים ביום 13.12.2022, ונוכח האלימות המאורגנת מבחוץ אשר נועדה לסכלו תוך שימוש ציני ופסול בתלמידים, אנו קוראות לכן לפעול לאלתר להענקת גיבוי מלא ופומבי למנהלים ולאנשי סגל חינוכי אשר עוסקים בשיח המכונה "שנוי במחלוקת" בבתי הספר; להעניק סיוע פעיל ואקטיבי לבתי ספר המעוניינים בשיח כזה, בין היתר באמצעות הנחיות להתמודדות עם הורים וגורמים עוינים מחוץ למוסד; להבהיר כי הסתה לאלימות והסתה לגזענות אינן נמנות עם הזכות החוקתית לחופש הביטוי; ולהצהיר בקול צלול וברור כי מפגש עם ארגוני חברה אזרחית, בהם פורום משפחות שכולות, חיוני ליצירת שיח ערכי, חברתי וביקורתי בקרב תלמידים, אף אם שמם של הארגונים וכניסתם למוסדות חינוך מעוררים תגובות פבלוביות בקרב פוליטיקאים וחלקים בציבור, והכל כמפורט להלן.

1. אתמול, 20.12.2022, התפרסמה בעיתון המקוון "זמן ישראל" כתבת תחקיר, אשר סקרה התנגדות אלימה של הורים ותלמידים לקיומו של מפגש תלמידים עם פורום משפחות שכולות בבית הספר התיכון חוף השרון. את ההתנגדות הזו יזם והוביל גורם חוץ בית ספרי, רן כרמי בוזגלו, גזען ומחרחר מדון ידוע, אשר חבר להורה המתנגד למפגש ובאמצעות קבוצת ווטסאפ רתם אליה תלמידים, הסית בה לאלימות ולגזענות ודחק בנערות ונערים "לצאת לקרב" חזיתי נגד הנהלת המוסד והמורים בו.

2. התחקיר מגלה עוד, כי במהלך שבועיים ניהל כרמי בוזגלו קמפיין אגרסיבי ונחוש נגד המפגש המתוכנן כשהוא מטריד מורים, מדיח תלמידים ומורים לצאת בגלוי נגד מנהלת המוסד, דוחק בהם להחרים את בית הספר ולרדוף באופן בוטה ואישי מנהלים ומורים, ולהילחם במלוא העוצמה בתלמידים התומכים בקיום המפגש. כל זאת, תוך הפצת מידע שקרי על הפורום ופועלו, ושלהוב התלמידים להתנגדות אקטיבית למפגש תוך השוואת פעולותיהם למאבק הפרטיזונים בנאצים (אבנר הופשטיין "שיעור בהסתה", זמן ישראל, 0.12.2022)).

3. בתום המפגש עם התלמידים אשר התקיים במועדו, כתבה הנהלת המוסד להורים ולתלמידים כי "אחת האמהות וכמה תלמידים ניסו באלימות ובבריונות להפריע לקיום יום הלימודים של השכבות האחרות,

לרבות מניעת קיומו של מבחן בעברית לתלמידי שכבת י"א.... היו ביטויי אלימות ופגיעה בחברי הנהלה ובצוות. תלמידות ותלמידים רבים וכן חברי צוות חשו תחושה קשה של חוסר מוגנות".

4. זמן קצר לאחר פרסום התחקיר כתב העיתונאי אבנר הופשטיין בטוויטר כי "במשרד החינוך הודיעו שלא יגיבו על הסיפור שפרסמנו היום. הסיבה הלא רשמית היא שמדובר 'בסוגיה פוליטית'". מאוחר יותר, ולא מן הנמנע בשל כך שעל הפוסט תויגה אף שרת החינוך, התעשת המשרד והודיע כי "המשרד מגבה את צוות ההוראה ועומד לרשותם ככל הנדרש על מנת לוודא שביטחונם האישי והמקצועי יישמר". אף תגובה זו פורסמה בטוויטר.

5. אלא שבתגובה רפה זו, אשר דומה כי נועדה אך לצאת ידי חובה, אין די. חובת המשרד להבטיח בכל האמצעים הלא מבוטלים אשר עומדים לרשותו, כי יתבצע ויישמר שיח פתוח נטול אלימות במוסדות החינוך, אף אם העמדות המובעות בו, והפרטים והארגונים אשר נוטלים בו חלק, הנם לצנינים בעיני מי מההורים, התלמידים או גורמים עוינים להם מחוץ לכותלי המוסד. מדהים ומקומם להיווכח כיצד משרד החינוך, אשר שם לו למטרה להתמודד עם בריונות במוסדות חינוך תוך "קידום אקלים מיטבי בטוח ומוגן בבית-הספר ועמדה של ערבות הדדית בקרב התלמידים" (פיתוח אחריות אישית וחברתית והתמודדות עם בריונות, היחידה לקידום אקלים מיטבי ומניעת אלימות, ש"פי, המנהל הפדגוגי), לא נזעק, לא גינה את האלימות הקשה שהפעילו הורים וגורמים אחרים תוך שלהוב וניצול תלמידים ותלמידות והסתתם לאלימות, ולא העניק גיבוי פומבי, נמרץ וברור, לאלה שעדיין מעזים לעורר שיח בנושאים הנתפסים כשנויים במחלוקת במוסדות חינוך.

6. המשרד אף נמנע מלהצהיר – כפי שראוי ונכון היה בנסיבות אלה – כי כניסתם לבתי הספר של פורום משפחות שכולות וארגוני חברה אזרחית נוספים הנה מותרת, מתבקשת ורצויה, וכי יש לעודדה (כפי שקובע אף חוזר מנכ"ל חיים בשותפות, שפורסם אך לפני מספר שבועות). הצהרה כזו נדרשת במיוחד נוכח הניסיון הגובר והולך לבלום שיח ערכי מורכב כל אימת ששותפים לו ארגונים הנתפסים כארגוני שמאל. בכך, למעשה, מעמיק משרד החינוך והעומדות בראשו את הדה לגיטימציה שנעשית על ידי פוליטיקאים וחלקים מהציבור לארגונים אלה, אשר פעולתם חיונית בחברה דמוקרטית, ומעניק רוח גבית לקריאה הפסולה למנוע מהם מפגשים עם תלמידים.

7. ונזכיר, כי חוזר המנכ"ל העוסק בלמידה משמעותית, שבין מטרותיו נמנה עידוד מורים לנהל שיח אזרחי ערכי, קובע כי "על מערכת החינוך לחזק את המעורבות של התלמידים בסוגיות מוסריות וחברתיות ולעודד שיח חינוכי על נושאים שנויים במחלוקת, ובכלל זה נושאים פוליטיים ואקטואליים" ולנהל עליהם דיון בכיתה, בין היתר באמצעות הזמנת מרצים ופעילויות שמעבירים גורמים מחוץ למוסד חינוך. חוזר זה נשען בין היתר על ערכים המעוגנים בחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953, הקורא להנחיל לתלמידים יחס של כבוד לזכויות אדם ולערכים דמוקרטיים ולפתח מעורבות בחברה הישראלית, תוך טיפוח חשיבה עצמאית וביקורתית. כל אלה לא יתאפשרו ללא גיבוי מהותי, עמוק, פומבי ורב תחומי של המשרד לסגלי ההוראה וההנהלה.

8. בעקבות פרסום הכתבה האמורה שוחחנו עם אנשי חינוך, אשר ממש כמונו התאכזבו עמוקות ממשיכת הכתף המטאפורית ותגובתו הדלה של המשרד נוכח האירועים החמורים, הכרוכים בשידול וניצול

תלמידים – בני נוער נוחים להתלהב ולהשתלהב – למעשי אלימות בחוף השרון. ציפייתם, אשר אנו שותפות לה, היא כי המשרד יגנה בפומבי ובקול צלול אלימות המופנית כלפי מורים ותלמידים בגין פעילויות חינוכיות שיזמו; יתווה עקרונות להתמודדות עם הורים מאיימים ועם גורמים עוינים מחוץ לבתי הספר ואף יירתם לכך בעצמו; יעודד בגלוי וברמה שיח בנושאים שנויים במחלוקת והזמנת ארגונים שונים למפגש עם תלמידים; יערוך את הדיון הרלבנטי בגבולות חופש הביטוי אשר דומה כי נפרצו כליל במקרה זה ויעניק סיוע משפטי למנהלים, למורות ולמורים מאוימים על רקע פעילותם החינוכית (למיטב הבנתנו, גם במקרה זה איים הורה על אחת המורות כי ינהל נגדה הליך משפטי).

9. האפקט המצנן שיש לאירועים מסוג זה על השיח הבית ספרי, כמו גם ליוזמות תמוהות של המשרד אשר בעבר בלא רחוק זימן לשימוע מנהלים שהזמינו ארגונים כמו שוברים שתיקה ובצלם למפגש עם תלמידים, וכניעה ללחץ ציבורי שמובילים גורמים קיצונים, הוא עצום. בהעדר התערבות נמרצת ונחרצת של המשרד עתה, תוך הענקת גיבוי חד משמעי למורים, מנהלים ולקיומו של שיח פתוח בדיוק בנושאים שרן כרמי בוזגלו ושכמותו, לרבות הורים, מנסים לבלום - ייוותר השיח הערכי והחינוכי בנושאים שנויים במחלוקת מחוץ למוסדות החינוך. כבר עתה נמנעים מנהלים מליזום מפגשים טעונים בנושאים אלה מחשש לתגובות הורים, תלמידים והמהומה שתקום. חובתו של המשרד לעודד לעשות כן תוך הבטחת שלומם הפיזי, הרגשי ויושרתם המקצועית של צוותי בתי הספר. ללא אמירה חד משמעית של המשרד והעומד(ת) בראשו, והענקת מעטפת גיבוי רחבה לבתי הספר, ייוותר השיח הערכי, המשמעותי כל כך לפיתוחה של חברה דמוקרטית ושל בני נוער ביקורתיים וחושבים, נחלתם של בתי ספר ספורים. אנו סמוכות ובטוחות כי גם אתן מבינות את הנזק העצום שבכך.

10. קולו הנחרץ של משרד החינוך בנושאים אלה נחוץ תמיד, אולם עתה הוא נדרש ביתר שאת בשל העברת האחריות לתכניות הלימוד החיצוניות לידיו של ח"כ אבי מעוז - מיזוגן, הומופוב וגזען חשוך, אשר כבר הודיע כי הוא מתכוון להשיק מערכת שתעקוב אחר החלטות מנהלים לשילוב פעילויות חיצוניות בבתי הספר. הפקרת המנהלים עתה חוברת לפיחות שהוא יוזם במעמדס ולפגיעה באוטונומיה הניהולית שהגבירה השרה הנוכחית.

11. עוד נצפה, כי משרד החינוך יבחן הגשת תלונה נגד מי שיזם את האלימות, התסיס והמריד תלמידים והזיח קטינים תוך פגיעה קשה במנהלת בית הספר, במורים ובתלמידים בו. קריאת הציטוטים המופיעים בכתבה שפורסמה אתמול, מעלים חשש כי הדברים גובלים בפלילים.

בכבוד רב ובברכה,

נעמי בייט, מנהלת מחלקת חינוך

טל חסי, עו"ד

העתק: עו"ד אילת כהן מלקמן, היועצת המשפטית